

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta ja eräksi muiksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi arvonlisäverolakia, Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annettua lakia, oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annettua lakia sekä eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annettua lakia.

Arvonlisäverolakiin lisättäisiin säännökset arvonlisäverodirektiivissä edellytetystä verovapautuksesta. Yleishyödyllistä toimintaa harjoittaville järjestöille ja uskonnollisille yhdyskunnille annettaisiin oikeus saada palautuksena hankintaan sisältyvä arvonlisävero sellaisista tavaroista, jotka nämä toimijat vievät Yhteisön ulkopuolelle osana siellä harjoittamaansa hyväntekeväisyys- tai avustustoimintaa. Palautusta haettaisiin Verohallinnolle tehtävällä hakemuksella.

Lisäksi säännöksiä, jotka koskevat valtiollisten toimijoiden sekä avustus- ja hyväntekeväisyysjärjestöjen maahantuomia perustarvikkeita koskevaa verovapautusta, täsmennettäisiin siten, että ne vastaavat maahantuontidirektiiviä.

Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annettuun lakiin tehtäisiin arvonlisäverolakiin ehdotettuun avustusjärjestöjen ja uskonnollisten yhdyskuntien vientiä koskevaan säännökseen liittyvä muutos.

Ahvenanmaan maakunnan ja muun Suomen välisistä tuonneista suoritettavan veron ja sen perusteella tehtävän vähennyksen ajallista kohdistamista koskeva säännös kumottaisiin tarpeettomana Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetusta laista. Tulli tekee nykyisin tullauspäätökset myös näistä tuonneista, joten myös näiden tuontien osalta voitaisiin soveltaa arvonlisäverolain ajallista kohdistamista koskevia yleissäännöksiä. Samasta syystä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annettua lakia muutettaisiin siten, että laissa säädetty Tullin tiedonantovelvollisuus Verohallinnolle koskisi myös Ahvenanmaan maakunnan ja muun Suomen välistä tuontia.

Lisäksi eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annettuun lakiin tehtäisiin viittaustarkistus.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2023. Palautusta koskevat arvonlisäverolain ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muutokset on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2023. Palautusta voitaisiin kuitenkin hakea vasta 1.1.2024 tai sen jälkeen.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Euroopan unionin lainsäädäntö	3
2.2 Kansallinen lainsäädäntö.....	5
2.2.1 Hyväntekeväisyys- ja avustustoimintaa varten tehdyt hankinnat.....	5
2.2.2 Muut muutokset	7
3 Ehdotuksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	8
3.1 Hyväntekeväisyys- ja avustustoimintaa varten tehdyt hankinnat.....	8
3.1.1 Arvonlisäverolaki.....	8
3.1.2 Laki Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön	9
3.2 Muut muutokset	10
4 Esityksen vaikutukset	10
4.1 Yritysvaikutukset	10
4.2 Vaikutukset julkiseen talouteen	11
4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	11
5 Lausuntopalaute.....	11
6 Säännöskohtaiset perustelut.....	13
6.1 Arvonlisäverolaki.....	13
6.2 Laki Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön	15
6.3 Laki oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä.....	16
6.4 Laki eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta	17
7 Voimaantulo	17
8 Suhde muihin esityksiin.....	18
LAKIEHDOTUKSET	19
1. Laki arvonlisäverolain muuttamisesta.....	19
2. Laki Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muuttamisesta	21
3. Laki oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 29 §:n muuttamisesta	22
4. Laki eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	23
LIITE	24
RINNAKKAISTEKSTIT	24
1. Laki arvonlisäverolain muuttamisesta.....	24
2. Laki Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muuttamisesta	27
3. Laki oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 29 §:n muuttamisesta	29
4. Laki eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	30

PERUSTELUT

1 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Esitysluonnoksesta järjestettiin lausuntokierros 3.11.–18.11.2022. Lausuntoa pyydettiin esityksen kannalta keskeisiltä viranomaisilta, avustusjärjestöiltä, elinkeinoelämän etujärjestöiltä ja toimijoilta sekä Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet> tunnuksella [VM108:00/2022](https://valtioneuvosto.fi/hankkeet).

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Euroopan unionin lainsäädäntö

Suomessa sovellettavan arvonlisäverojärjestelmän veropohja on määritelty Suomea sitovasti yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annetussa neuvoston direktiivissä 2006/112/EY, jäljempänä *arvonlisäverodirektiivi*. Arvonlisäveroa suoritetaan lähtökohtaisesti kaikesta EU:n veronalueella taloudellisena toimintana tapahtuvasta tavaroiden ja palvelujen myynnistä, ellei myyntiä ole direktiivissä säädetty verottomaksi. Arvonlisäveron ei ole tarkoitus kohdistua kulutukseen, joka tapahtuu EU:n ulkopuolella.

Arvonlisäverodirektiivin 6 luvussa säädetään maastaviennin verovapautuksista. Direktiivin 146 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on vapautettava verosta tavaroiden luovutukset hyväksytyille yhteisöille, jotka vievät näitä tavaroita yhteisön ulkopuolelle osana yhteisön ulkopuolella harjoittamastaan humanitaarisesta, hyväntekeväisyys- tai opetustoiminnasta. Vapautus koskee siis ainoastaan jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä määrittelemiä yhteisöjä.

Edellä mainitun vapautuksen myöntämisessä voidaan soveltaa arvonlisäveron palautusmenettelyä. Jäsenvaltio voi siten toteuttaa avustusjärjestöjen hankintoja koskevan verovapautuksen joko suorana verottomuutena tai palautusmenettelyä soveltaen.

Arvonlisäverodirektiivin 168 artiklassa säädetään verovelvollisen vähennysoikeudesta. Direktiivin 169 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan 168 artiklassa tarkoitettuna vähennyksen lisäksi verovelvollisella on oikeus vähentää kyseisessä artiklassa tarkoitettu arvonlisävero, siltä osin kuin tavaroita tai palveluja käytetään verovelvollisen muun muassa 146–149 artiklan mukaisesti vapautettuihin liiketoimiin. Avustusjärjestöille puheena oleviin tarkoituksiin tapahtuvia myynnejä varten tehtyihin hankintoihin sisältyvät verot saadaan siten vähentää, eli kyse on niin sanotun nollaverokannan alaisista myynneistä.

Arvonlisäverodirektiivin 143 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on vapautettava verosta muun muassa neuvoston direktiivissä 83/181/ETY tarkoitettujen tavaroiden lopullinen maahantuonti. Direktiivin 77/388/ETY 14 artiklan 1 kohdan d alakohdan soveltamisalasta vapautettaessa tietty tavaroiden lopullinen maahantuonti arvonlisäverosta 28.3.1983 annettu neuvoston direktiivi 83/181/ETY on korvattu direktiivin 2006/112/EY 143 artiklan b ja c alakohdan soveltamisalasta vapautettaessa tietty tavaroiden lopullinen maahantuonti arvonlisäverosta 19.10.2009 annetulla neuvoston direktiivillä 2009/132/EY, jäljempänä *maahantuontidirektiivi*. Arvonlisäverodirektiivin 143 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan verosta on vapautettava vastaavasti yhteisön tullialueeseen kuuluvilta kolmansilta alueilta tulevien tavaroiden lopullinen maahantuonti.

Maahantuontidirektiivin 43 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan maahantuonnissa on vapautettava verosta valtion laitosten tai toimivaltaisten viranomaisten hyväksymien muiden avustus- tai hyväntekeväisyysjärjestöjen vastikkeetta hankkimat ja maahan tuomat puutteenalaisille henkilöille vastikkeetta jaeltaviksi tarkoitetut perustarvikkeet. Perustarvikkeilla tarkoitetaan henkilön välittömien tarpeiden tyydyttämiseksi välttämättömiä tavaroita, kuten elintarvikkeita, lääkkeitä, vaatteita ja vuodevaatteita. Maahantuonnin verosta on 1 kohdan b alakohdan mukaan vapautettava myös yhteisön ulkopuolelle sijoittautuneen henkilön tai elimen ilman kaupallista tarkoitusta valtion laitoksille tai toimivaltaisten viranomaisten hyväksymille muille avustus- tai hyväntekeväisyysjärjestöille vastikkeetta osoittamat, puutteenalaisten henkilöiden hyväksi järjestetyissä satunnaisissa hyväntekeväisyystilaisuuksissa harjoitettuun varojenhankintaan tarkoitetut kaikenlaiset tavarat. Lisäksi 1 kohdan c alakohdan mukaan verosta on vapautettava yhteisön ulkopuolelle sijoittautuneen henkilön tai elimen ilman kaupallista tarkoitusta toimivaltaisten viranomaisten hyväksymille avustus- tai hyväntekeväisyysjärjestöille vastikkeetta osoittamat, yksinomaan niiden toiminnan tarpeisiin ja niiden avustus- tai hyväntekeväisyystavoitteiden toteuttamiseksi tarkoitetut varusteet ja toimistotarvikkeet.

Maahantuontidirektiivin 44–47 artiklassa on tarkempia säännöksiä vapautuksen soveltamisesta. Vapautuksen ulkopuolelle on 44 artiklan mukaan jätettävä alkoholituotteet, tupakat, tupakkatuotteet, kahvi, tee sekä muut moottoriajoneuvot kuin ambulanssit. Vapautus voidaan 45 artiklan mukaan myöntää ainoastaan sellaisille elimille, joiden kirjanpito mahdollistaa toimivaltaisille viranomaisille näiden toimintojen tarkastukset ja jotka antavat tarpeellisina pidettävät takuut. Vapautuksen saanut elin ei 46 artiklan mukaan saa luovuttaa tai vuokrata tavaroita muihin tarkoituksiin ilmoittamatta asiasta ennakolta toimivaltaisille viranomaisille. Jos luovutuksen saaja ei olisi oikeutettu vastaavaan tuonnin verottomuuteen, on luovuttajan maksettava tuonnista ennakolta luovutuspäivänä voimassa olevan kannan mukainen arvonlisävero toimivaltaisten viranomaisten kyseisenä päivänä hyväksymien tavaroiden lajien ja arvojen mukaan. Artikla 47 sisältää vastavanlaisen ilmoitus- ja veron suoritusvelvollisuutta koskevan säännöksen tilanteista, joissa tuoja ei enää täytä vapautuksen myöntämisen edellytyksiä tai aikoo käyttää vapautettuja tavaroita muihin tarkoituksiin.

Yhteisön tullittomuusjärjestelmän luomisesta annettuun neuvoston asetukseen (EY) N:o 1186/2009, jäljempänä *tullittomuusasetus*, sisältyy vastaava hyväntekeväisyys- ja avustusjärjestöille osoitettuja tavaroita koskeva tuontitullittomuutta koskeva säännös. Tullittomuus myönnetään tullittomuusasetuksen 61 artiklan 1 kohdan mukaan sen a–c alakohdissa tarkoitetuille tavaroille sikäli kuin ne eivät aiheuta väärinkäytöksiä tai merkittävää kilpailun vääristymistä ja jollei 63 ja 64 artiklasta muuta johdu. Tullittomuusasetuksen 61 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan tuontitullittomuus myönnetään perustarvikkeille, joita valtion elimet tai muut toimivaltaisten viranomaisten hyväksymät hyväntekeväisyys- tai avustusjärjestöt tuovat yhteisön tullialueelle jaettavaksi vastikkeetta puutteenalaisille. Kyseinen tullittomuusasetuksen säännös poikkeaa maahantuontidirektiivin vastaavasta 43 artiklan 1 kohdan a alakohdasta siten, että tullittomuusasetus ei edellytä, että maahantuotavat perustarvikkeet olisi hankittu vastikkeetta. Artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan tuontitullittomuus myönnetään myös kaikenlaisille tavaroille, jotka yhteisön tullialueen ulkopuolelle sijoittautunut henkilö tai järjestö on osoittanut vastikkeetta ja ilman mitään kaupallista tarkoitusta valtion elimille tai muille toimivaltaisen viranomaisen hyväksymille hyväntekeväisyys- tai avustusjärjestöille varojen keräämiseksi satunnaisissa hyväntekeväisyystilaisuuksissa puutteenalaisille. Artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan tuontitullittomuus myönnetään lisäksi varusteille ja toimistotarvikkeille, jotka yhteisön tullialueen ulkopuolelle sijoittautunut henkilö tai järjestö on osoittanut vastikkeetta ja ilman mitään kaupallista tarkoitusta valtion elimille tai muille toimivaltaisten viranomaisten hyväksymille hyväntekeväisyys tai avustusjärjestöille käytettäväksi yksinomaan niiden toimintaan ja niiden ajamien hyväntekeväisyys- tai avustustarkoitusten toteuttamiseksi. Tullittomuusasetuksen

62–65 artiklassa on tarkempia säännöksiä tullittomuuden soveltamiselle. Säännökset vastaavat maahantuontidirektiivin 44–47 artiklaa.

Tullittomuusasetuksen 123 artiklan mukaan, jos tuontitullittomuus myönnetään sen perusteella, että vastaanottaja käyttää tavaroita tiettyyn tarkoitukseen, tullittomuuden voivat myöntää vain sen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset, joiden alueella kyseisiä tavaroita käytetään tällä tavalla.

Arvonlisäverodirektiivin 140 artiklan a alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on vapautettava verosta tavaroiden yhteisöhankinnat, jos verovelvollisen suorittama näiden tavaroiden luovutus olisi kaikissa olosuhteissa vapautettu verosta jäsenvaltion alueella, ja b alakohdan mukaan, jos näiden tavaroiden maahantuonti olisi kaikissa olosuhteissa 143 artiklan 1 kohdan a, b, c sekä e–l alakohdan säännösten perusteella vapautettu verosta. Artiklan tarkoitus on taata yhdenvertaisuus kotimaan myyntien ja rajat ylittävien liiketoimien välille. Artikla koskee siis vain tilanteita, joissa tavaroiden luovutus tai maahantuonti on vapautettu kaikissa olosuhteissa.

Maahantuontidirektiivin 51 artiklan mukaan maahantuonnissa on vapautettava verosta valtion laitosten tai toimivaltaisten viranomaisten hyväksymien muiden avustus- tai hyväntekeväisyysjärjestöjen tuomat tavarat, joita on tarkoitus jakaa vastikkeetta yhden tai usean jäsenvaltion aluetta kohtaavan katastrofin uhreille tai saattaa vastikkeetta tällaisten katastrofien uhrien käyttöön tavaroiden pysyessä kyseisten elinten omistuksessa. Maahantuontidirektiivin 53 artiklan 1 kohdan mukaan edellä mainitun vapautuksen myöntäminen edellyttää komission päätöstä, jonka se tekee kiireellisesti kyseisen jäsenvaltion tai kyseisten jäsenvaltioiden pyynnöstä neuvoteltuaan muiden jäsenvaltioiden kanssa. Päätöksessä on tarvittaessa määrättävä vapautuksen soveltamisalasta ja -edellytyksistä. Arvonlisäverodirektiivin 101 a artiklan 1 kohdan mukaan, jos komissio on myöntänyt jäsenvaltiolle maahantuontidirektiivin 53 artiklan ensimmäisen kohdan mukaisesti luvan soveltaa vapautusta tavaroihin, jotka on maahantuotu katastrofin uhrien hyväksi, kyseinen jäsenvaltio voi myöntää samoin edellytyksin vapautuksen, johon liittyy edeltävässä vaiheessa maksetun arvonlisäveron vähennysoikeus, kyseisten tavaroiden yhteisöhankinnoille ja luovutuksille ja tällaisiin tavaroihin liittyvien palvelujen suorituksille, mukaan lukien vuokrauspalvelut.

Komissio antoi 1.7.2022 18 jäsenvaltion pyynnöstä näitä valtioita koskevan, väliaikaisesti vuoden 2022 loppuun voimassa olevan päätöksen (EU) 2022/1108 Ukrainan sotaa pakeneville henkilöille ja Ukrainassa avun tarpeessa oleville henkilöille vastikkeetta jaettaville tai saataville asetettaville tavaroille myönnettävästä tuontitullittomuudesta ja arvonlisäverovapautuksesta, jäljempänä *komission päätös*. Päätöksen mukaista maahantuonnin verottomuutta sovelletaan muun muassa silloin, kun jäsenvaltion hyväksymät hyväntekeväisyys- ja avustusjärjestöt maahantuovat tavarat luovutettaviksi Ukrainan valtiolliselle toimijalle tai Ukrainan toimivaltaisten viranomaisten hyväksymälle hyväntekeväisyys- tai avustusjärjestölle jaettaviksi vastikkeetta apua tarvitseville Ukrainassa.

2.2 Kansallinen lainsäädäntö

2.2.1 Hyväntekeväisyys- ja avustustoimintaa varten tehdyt hankinnat

Liiketoiminnan muodossa Suomessa tapahtuva tavaroiden ja palvelujen myynti on arvonlisäveronalaista, ellei myyntiin sovellu jokin erityinen verottomuussäännös. Arvonlisäverolakiin (1501/1993) ei sisälly arvonlisäverodirektiivin 146 artiklan 1 kohdan c alakohtaa vastaavaa avustusjärjestöjen vientiä koskevaa vapautusta koskevaa säännöstä. Tavaroiden ja palvelujen Suomessa tapahtuva myynti hyväntekeväisyys- tai avustustoimintaa harjoittaville yleishyödyllisille järjestöille on lähtökohtaisesti arvonlisäverollista. Voittoa tavoittelemattomien järjestöjen

yleishyödyllisenä pidettävä toiminta on vapautettu arvonlisäverosta, joten toimijoilla ei ole arvonlisäveron vähennysoikeutta yleishyödyllistä toimintaa varten hankittujen tavaroiden ja palvelujen hintaan sisältyvästä verosta. Tällöin ostoihin sisältyvät verot jäävät kyseisille järjestöille kustannukseksi. Sama koskee uskonnollisten yhdyskuntien tekemiä vastaavia hankintoja. Tämä on arvonlisäveron kulutusveroluonteen mukaista.

Yleishyödyllistä toimintaa harjoittavien järjestöjen Yhteisön ulkopuolella harjoittamaa avustus-toimintaa varten Suomessa tekemiin hankintoihin ei sisälly arvonlisäveroa, jos tavaroiden myyntiin voidaan soveltaa arvonlisäverolain yleisiä maastaviennin vapautuksia. Kansainväliseen tavarakauppaan liittyvistä verovapautuksista säädetään arvonlisäverolain 6 luvussa. Arvonlisäverolain 70 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan veroa ei suoriteta tavarann myynnistä, kun myyjä tai joku muu hänen toimeksiannostaan kuljettaa tavarann Yhteisön ulkopuolelle. Saman pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan veroa ei suoriteta tavarann myynnistä myöskään silloin, kun itsenäinen kuljetusliike kuljettaa tavarann ostajan toimeksiannosta suoraan Yhteisön ulkopuolelle.

Arvonlisäverolain maastaviennin vapautuksia ei voida soveltaa tilanteessa, jossa yleishyödyllinen järjestö hankkii tavaroita varastoon, josta tavarat viedään vasta myöhemmin Yhteisön ulkopuolelle avustustarkoituksissa käytettäväksi. Verovapautusta ei voida soveltaa myöskään tilanteessa, jossa tavarat luovutetaan yleishyödyllisen järjestön haltuun Suomessa ja yleishyödyllinen järjestö järjestää tavaroiden kuljetuksen yhteisön ulkopuolelle itse.

Arvonlisäverolain 94 §:n 1 momentin 12 kohdan mukaan tavaroiden maahantuonti on verotonta, kun kyse on muun muassa tullittomuusasetuksen 60–65 artiklan perusteella tullittomista tavaroista. Tullittomuusasetuksen 61 artiklan mukainen hyväntekeväisyys- ja avustusjärjestöille osoitettuja tavaroita koskeva tuontitullittomuus koskee EU:n tullialueelle puutteenalaisille vastikkeetta jaettaviksi tuotavia perustarvikkeita, satunnaisia varainkeruutilaisuuksia varten vastikkeetta saatuja tavaroita sekä järjestöjen vastikkeetta saamia niiden toiminnassa käytettäviä varusteita ja toimistotarvikkeita. Kuten edellä jaksossa 2.1 todetaan, tullittomuusasetuksen 61 artiklan 1 kohdan a alakohdan perustarvikkeita koskeva vapautus ei edellytä, että perustarvikkeet on hankittu vastikkeetta. Arvonlisäverolain sanamuoto mahdollistaa siten myös vastikkeellisesti hankittujen perustarvikkeiden maahantuonnin verovapaasti. Tältä osin arvonlisäverolain vapautus on laajempi kuin arvonlisäverodirektiivin ja maahantuontidirektiivin mukainen valtion laitosten sekä avustus- ja hyväntekeväisyysjärjestöjen tuomia perustarvikkeita koskeva vapautus. Tämä aiheuttaa kilpailuneutraalisuusongelman, koska yleishyödyllisten järjestöjen on edullisempaa maahantuoda puutteenalaisille Suomessa vastikkeetta jaettavat perustarvikkeet kuin ostaa vastaavat tavarat Suomesta tai muualta EU:sta.

Kyseinen maahantuonnin vapautus ei koske sellaisia tavaroita, jotka on tarkoitus viedä myöhemmin EU:n ulkopuolelle yleishyödyllisen järjestön avustustoiminnassa käytettäväksi.

Arvonlisäverolain 38 f §:n mukaan Venäjän Ukrainaan tekemää hyökkäystä pakeneville jaettavien tavaroiden ja tavaroihin liittyvien palvelujen myynti ja yhteisöhankinta on tietyin edellytyksin verotonta vähennysoikeuksin eli nollaverokannan alaista. Verottomuuden edellytyksenä on, että tavaroiden ostajana on komission päätöksessä tarkoitettu muiden jäsenvaltioiden valtiollinen toimija tai toimivaltaisten viranomaisten hyväksymä organisaatio omassa maassaan tapahtuvan toiminnan osalta, arvonlisäverolain 4 §:ssä tarkoitettu yleishyödyllinen yhteisö, 5 §:ssä tarkoitettu uskonnollinen yhdyskunta taikka toimija, joka luovuttaa tavarat vastikkeetta edellä tarkoitetuille tahoille tai arvonlisäverolain 6 §:ssä tarkoitettu julkisyhteisö tai kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011) 13 §:ssä tarkoitettu vastaanottopalvelujen järjestäjälle. Nollave-

rokantaa voidaan soveltaa muun muassa silloin, kun tavarat tai palvelut hankitaan luovutettavaksi Ukrainan valtiolliselle toimijalle tai Ukrainan toimivaltaisten viranomaisten hyväksymälle hyväntekeväisyys- tai avustusjärjestölle jaettavaksi tai suoritettavaksi vastikkeetta apua tarvitseville Ukrainassa. Nollaverokannalla täydennetään näiden tavaroiden maahantuonnissa komission päätöksen nojalla sovellettavaa verovapautta. Komission päätöstä vastaavasti nollaverokantaa sovelletaan väliaikaisesti 31.12.2022 saakka. Hyväntekeväisyys- ja avustusjärjestöt voivat siten väliaikaisesti ostaa verottomasti tavaroita, jotka viedään Yhteisön ulkopuolelle Ukrainaan edellä kuvattuun tarkoitukseen.

2.2.2 Muut muutokset

Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain (1266/1996), jäljempänä *erillislaki*, 25 a §:n mukaan vero ja sitä koskeva vähennys kohdistetaan arvonlisäverolain 135 a §:n 2 momentin ja 141 §:n 4 kohdan estämättä sille kalenterikuukaudelle, jonka aikana veron suorittamisvelvollisuus on arvonlisäverolain 87 §:n mukaan syntynyt. Arvonlisäverolain 87 §:n mukaan veron suorittamisvelvollisuuden syntymisajankohtaan sovelletaan, mitä tullivelan syntymisajankohdasta säädetään unionin tullikoodeksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 952/2013, jäljempänä *tullikoodeksi*, 77–80 ja 83–88 artiklassa. Tämä tarkoittaa pääsääntöisesti hetkeä, jona vapaaseen liikkeeseen luovutettuja tavaroita koskeva tulli-ilmoitus hyväksytään. Tulli-ilmoitus hyväksytään silloin, kun tavarat on esitetty ja vaadittavat tiedot ilmoitetun tullimenettelyn soveltamiseksi on annettu. Tullauspäätös tehdään vasta tulli-ilmoituksen hyväksymisen jälkeen.

Arvonlisäverolain 135 a §:n 2 momentin ja 141 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan maahantuonnista Verohallinnolle suoritettava ja vähennettävä vero kohdistetaan sille kalenterikuukaudelle, jonka aikana tullauspäätös on annettu.

Oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain (768/2016), jäljempänä *omaverotusmenettelylaki*, 29 § koskee sivullisen yleistä tiedonantovelvollisuutta. Pykälän 6 momentissa säädetään Tullin oma-aloitteisesta tiedonantovelvollisuudesta tavarain maahantuonnin arvonlisäverotuksen osalta. Säännöksen mukaan Tulli antaa Verohallinnolle päivittäin tuonnin arvonlisäverotuksen valvonnassa tarpeelliset tulli-ilmoitusten ja tullauspäätösten sisältämät tiedot. Tiedot annetaan sähköistä tiedonsiirtomenetelmää käyttäen. Säännöksen mukaan tämä tiedonantovelvollisuus ei koske Ahvenanmaan maakunnan ja muun Suomen välistä tuontia. Tämä rajaus johtuu siitä, ettei Tulli tämän tuonnin osalta tehnyt sellaisia tullauspäätöksiä, jotka olisivat tallentuneet tullausjärjestelmään.

Edellä mainitut erillislain ja omaverotusmenettelylain säännökset otettiin lakiin samassa yhteydessä kuin maahantuonnin arvonlisäverotuksen toimivalta siirrettiin arvonlisäverovelvollisten rekisteriin merkittyjen maahantuojien suorittamien tuontien osalta Tullilta Verohallinnolle. Erillislain säännös oli tällöin tarpeen, koska Tulli ei tuohon aikaan tehnyt sellaista tullaus- tai verotuspäätöstä, joka olisi tallentunut tullausjärjestelmään. Suoritettavaa tai vähennettävää veroa ei siten voitu kohdistaa tullauskuukaudelle. Omaverotusmenettelylain 29 §:n 6 momenttia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 45/2017 vp) on todettu, että Euroopan komissio valmistelee jäsenvaltion sisäistä verorajatuontia koskevien Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 952/2013 täydentämisestä tiettyjä unionin tullikoodeksin säännöksiä koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen osalta annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2015/2446, jäljempänä *delegoitu aset*, säännösten muuttamista. Esityksen mukaan säännöstä olisi tarkoitus tarkistaa Ahvenanmaan ja muun Suomen välisen tuonnin osalta sitten, kun delegoidun asetuksen muutos on hyväksytty. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan Tullille ei tuolloisella tietojärjestelmällä edes olisi ollut Ahvenanmaan ja muun Suomen välisten tuontien osalta mahdollista toimittaa tietoja Verohallinnolle kuin pyynnöstä.

3 Ehdotuksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Hyväntekeväisyys- ja avustustoimintaa varten tehdyt hankinnat

3.1.1 Arvonlisäverolaki

Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön arvonlisäverodirektiivin 146 artiklan 1 kohdan c alakohdan verovapautus vapauttamalla verosta kansainvälistä hyväntekeväisyys- ja avustustoimintaa harjoittavien toimijoiden tavarahankinnat, kun hankitut tavarat viedään Yhteisön ulkopuolelle osana näiden toimijoiden harjoittamaa hyväntekeväisyys- tai avustustoimintaa. Ehdotetun vapautuksen myötä kansainvälistä avustus- tai hyväntekeväisyystoimintaa harjoittavat toimijat voisivat hankkia tavaroita varastoon ennakolta esimerkiksi voidakseen tarvittaessa reagoida nopeasti katastrofi- tai hätätilanteessa ilman, että hankintoihin sisältyvä arvonlisävero muodostuu lopulliseksi kustannukseksi. Ehdotettu muutos mahdollistaisi myös verovapautuksen tilanteessa, jossa hyväntekeväisyys- tai avustustoimintaa harjoittava toimija kuljettaa tavarat itse Yhteisön ulkopuolelle.

Vapautus on arvonlisäverodirektiivin mukaan mahdollista toteuttaa joko suorana verottomuutena tai palautusmenettelyä soveltaen. Suoraa verottomuutta sovellettaessa hyväntekeväisyys- tai avustustoimintaa harjoittavat toimijat voisivat hankkia tavarat suoraan verottomina eikä niiden tarvitsisi rahoittaa väliaikaisesti arvonlisäveron osuutta. Suoraa verottomuutta sovellettaessa myyjän tulisi varmistua siitä, että edellytykset verottomuuden soveltamiselle täyttyvät. Mikäli ostajan tarkoituksena on varastoida tavarat ennen vientiä Yhteisön ulkopuolelle, myyjän voisi olla vaikea saada näyttö siitä, että kyseiset tavarat on hankittu verovapautukseen oikeuttavaan tarkoitukseen. Hyväntekeväisyys- tai avustustoimintaa harjoittavat järjestöt voivat harjoittaa toimintaansa Suomessa, toisissa jäsenvaltioissa sekä EU:n ulkopuolisissa maissa. Kun toimintaa varten hankitaan tavaroita, tavaroiden lopullinen käyttötarkoitus ja -paikka ei välttämättä ole vielä tiedossa. Tällaisessa tilanteessa esityksessä ehdotettava, yksinomaan Yhteisön ulkopuolelle vietäviä tavaroita koskeva verovapautus voitaisiin myöntää ainoastaan palautusmenettelyä soveltaen. Palautusmenettelyn voidaan myös arvioida olevan vähemmän altis väärinkäytöksille, kun palautusta pitäisi hakea erikseen ja palautuksen edellytykset tarkistettaisiin ennen palautuksen maksamista.

Edellä olevista syistä ehdotetaan, että verovapautus toteutettaisiin palautuksena.

Palautus koskisi neutraalisuussyistä myös yhteisöhankinnoista ja tavaroiden maahantuonnista maksettua veroa.

Palautukseen oikeutettuja toimijoita olisivat arvonlisäverolain 4 §:ssä tarkoitetut yleishyödylliset yhteisöt, jotka harjoittavat Yhteisön ulkopuolelle suuntautuvaa hyväntekeväisyys- tai avustustoimintaa. Tällaista toimintaa arvioidaan olevan pääasiassa suurilla avustujärjestöillä, koska rajat ylittävä toiminta vaatii toimijoilta enemmän resursseja ja yhteistyöverkostoja kuin esimerkiksi kotimaassa harjoitettu avustustoiminta. Palautus koskisi myös sellaisia arvonlisäverolain 5 §:ssä tarkoitettuja uskonnollisia yhdyskuntia, jotka harjoittavat Yhteisön ulkopuolelle suuntautuvaa hyväntekeväisyys- tai avustustoimintaa.

Palautus ei koskisi valtiota tai kuntia. Valtion virastojen ja laitosten määrärahat budjetoidaan arvonlisäverottomin hinnoin ja arvonlisäveron osuus katetaan erilliseltä menomomentilta, jolloin ostohintaan sisältyvällä arvonlisäverolla ei ole kustannusvaikutusta hankintaa tehtäessä. Hankintaneutraalisuuden toteuttamiseksi hyvinvointialueilla ja kunnilla on arvonlisäverolain 130 §:n mukaan oikeus saada valtiolta palautuksena hankintaan sisältyvä vero, josta ei saa tehdä vähennystä tai josta ei saa palautusta. Erillisen palautusmenettelyn soveltaminen kansainvälistä

avustustoimintaa varten tehtyihin tavarahankintoihin ei olisi siten tarpeen ja ainoastaan lisäisi valtion ja kuntien hallinnollista taakkaa.

Vero palautettaisiin neljänneskalenterivuodelta Verohallinnolle tehdyn hakemuksen perusteella. Tämä vastaisi Suomessa sijaitsevien diplomaattisten edustustojen sekä EU:n elimien ja kansainvälisten järjestöjen hankintoihin nykyisin sovellettavaa palautusmenettelyä.

Arvonlisäverolain maahantuonnin vapautusta koskevaa 94 §:ää täsmennettäisiin siten, että tullittomuusasetuksen 61 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettujen tavaroiden osalta maahantuonnin verovapauden edellytyksenä olisi, että tavarat on saatu ilmaiseksi. Muutosehdotuksen tavoitteena on varmistaa vapautuksen yhdenmukaisuus arvonlisäverodirektiivin ja maahantuontidirektiivin kanssa. Lisäksi tavoitteena on poistaa avustusjärjestöjen maahantuomia perustarvikkeita koskeva kilpailuneutraalisuusongelma.

3.1.2 Laki Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön

Ahvenanmaalla tapahtuviin liiketoimiin ei sovelleta arvonlisäverodirektiiviä. Ahvenanmaan maakunta jää Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen (SopS 103/1994) liitteenä olevan pöytäkirjan n:o 2 mukaan Euroopan yhteisön arvonlisäveroalueen ulkopuolelle, vaikka se kuuluu EU:n tullialueeseen. Ahvenanmaata pidetään arvonlisäverodirektiivin mukaan arvonlisäverotuksessa kolmantena alueena, joka rinnastetaan kolmansiin maihin eli tullialueen ulkopuolisiin maihin. Tavaroiden tuonti Ahvenanmaalta Yhteisön veroalueelle muodostaa arvonlisäverotuksessa maahantuontina verotettavan tapahtuman ja tavaroiden vienti Ahvenanmaalle on vastaavasti vapautettava verosta.

Ahvenanmaalla sovelletaan lähtökohtaisesti normaalia arvonlisäverolain mukaista arvonlisäverojärjestelmää. Arvonlisäverolain 1 a §:n mukaan Suomella tarkoitetaan arvonlisäverolaissa EU:n lainsäädännön mukaista Suomen arvonlisäveroaluetta ja Ahvenanmaan maakuntaa. Jäsenvaltiolla ja Yhteisöllä tarkoitetaan Euroopan yhteisöjen lainsäädännön mukaista jäsenvaltion ja yhteisön arvonlisäveroaluetta.

Poikkeuksista säädetään erillislaissa. Erillislain 1 §:n mukaan Ahvenanmaan maakuntaa koskeviin verotuksen piiriin kuuluviin toimiin sovelletaan arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöä, jollei erillislaissa muuta säädetä. Erillislain 8 §:n mukaan mitä muun muassa arvonlisäverolain tavaroiden vientiä koskevassa 70 §:n 1 momentin 1–4 kohdassa säädetään, sovelletaan myös silloin, kun tavara kuljetetaan muualta Suomesta Ahvenanmaan maakuntaan taikka Ahvenanmaan maakunnasta muualle Suomeen tai toiseen jäsenvaltioon. Erillislain 18 §:n mukaan, mitä arvonlisäverolain 9 luvussa säädetään tavaroiden maahantuonnista Yhteisöön, sovelletaan myös tavaroiden tuontiin Ahvenanmaan maakuntaan muualta Suomesta, toisesta jäsenvaltiosta tai Yhteisön ulkopuolelta sekä tavaroiden tuontiin Ahvenanmaan maakunnasta muualle Suomeen.

Arvonlisäverolakia koskevan lakiehdotuksen mukaan yleishyödylliselle yhteisölle ja uskonnolliselle yhdyskunnalle palautetaan tavaroiden hankintaan sisältyvä vero sellaisista tavaroista, jotka se on hankkinut viedäkseen ne Yhteisön ulkopuolelle siellä harjoittamaansa hyväntekeväisyys- tai avustustoimintaa varten. Koska Ahvenanmaan maakunta kuuluu arvonlisäverolain mukaan Suomen alueeseen, arvonlisäverolakia koskevan lakiehdotuksen mukainen palautus koskisi myös Ahvenanmaan maakunnasta Yhteisön ulkopuolelle tapahtuvia vientejä. Arvonlisäverodirektiivin on katsottava edellyttävän, että palautus koskisi myös muualta Suomesta Ahvenanmaan maakuntaan vietäviä tavaroita. Johdonmukaisuuden vuoksi palautus ulotettaisiin myös Ahvenanmaan maakunnasta muualle Suomeen ja muihin jäsenvaltioihin tapahtuviin vien-

teihin. Tämän johdosta erillislakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan arvonlisäverolain palautussäännöstä sovellettaisiin myös vienteihin muualta Suomesta Ahvenanmaan maakuntaan ja Ahvenanmaan maakunnasta muualle Suomeen ja toiseen jäsenvaltioon. Vietyjen tavaroiden maahantuonti Suomeen tai Ahvenanmaan maakuntaan tai toiseen jäsenvaltioon olisi verollista, jollei tuontiin soveltuisi jokin verottomuussäännös.

Arvonlisäverolakia koskevan lakiehdotuksen mukainen perustarvikkeiden maahantuonnin verovapauden täsmennys ei sitä vastoin edellyttäisi erillislain muuttamista, koska erillislain 18 §:n johdosta muutos koskisi myös tavarain tuontia muualta Suomesta, toisesta jäsenvaltiosta tai Yhteisön ulkopuolelta Ahvenanmaan maakuntaan sekä tuontia Ahvenanmaan maakunnasta muualle Suomeen.

3.2 Muut muutokset

Erillislain 25 a § kumottaisiin tarpeettomana. Tulli tekee nykyisin sähköisiä tietojenkäsittelymenetelmiä käyttäen tullauspäätökset myös näistä tuonneista, joten myös näiden tuontien osalta voitaisiin soveltaa arvonlisäverolain ajallista kohdistamista koskevia yleissäännöksiä.

Samasta syystä omaverotusmenettelylain 29 §:n 6 momenttia muutettaisiin siten, että siinä säädetty Tullin tiedonantovelvollisuus Verohallinnolle koskisi myös Ahvenanmaan maakunnan ja muun Suomen välistä tuontia. Tulli antaa jo nykyisin Verohallinnolle tarpeelliset vertailutiedot myös tältä osin.

Lisäksi eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annettuun lakiin (664/1966) tehtäisiin viittaustarkistus.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Yritysvaikutukset

Uutta palautusmenettelyä koskevien muutosten arvioidaan lisäävän jossain määrin ostajina toimivien hyväntekeväisyys- ja avustusjärjestöjen sekä uskonnollisten yhdyskuntien hallinnollista taakkaa, koska ne joutuvat erottelamaan Yhteisön ulkopuolelle avustustoimintaa varten vietävät tavarat muussa avustustoiminnassa käytettävistä tavaroista sekä hakemaan palautusta näihin hankintoihin sisältyvästä arvonlisäverosta erillisellä Verohallinnolle tehtävällä hakemuksella. Järjestöjen ja uskonnollisten yhdyskuntien verokustannukset pienenisivät siltä osin kuin ne saivat tavarahankintaan sisältyneen arvonlisäveron palautuksena.

Avustusjärjestöiltä saatujen tietojen perusteella vain harvalla kansainvälistä avustustoimintaa harjoittavalla järjestöllä on lakiehdotuksessa esitetyn palautusmenettelyn piiriin kuuluvia tavaravientejä. Yhteisön ulkopuolelle suuntautuvaa avustustoimintaa harjoitetaan yleensä siten, että avustustoiminnassa tarvittavat tavarat hankitaan esimerkiksi kohdemaasta tai kohdemaan lähi-alueelta sen sijaan, että tavarat vietäisiin Suomesta. Tavaravientien määrä on riippuvainen erilaisten kriisien ja katastrofien määrästä ja siten vaihtelee huomattavasti vuosittain. Uskonnollisten yhdyskuntien tavaravientien määrän arvioidaan olevan vähäinen. Uskonnollisten yhdyskuntien arvioidaan antavan kansainvälistä apua tällä hetkellä pääasiassa siten, että ne tukevat avustusjärjestöjen toimintaa esimerkiksi lahjoituksin sen sijaan, että ne harjoittaisivat itse Yhteisön ulkopuolelle suuntautuvaa avustustoimintaa. Ehdotuksessa esitetyn palautusmenettelyn piiriin kuuluvien tavaravientien arvonlisäverollisen arvon arvioidaan olevan vuositasolla enintään joitakin miljoonia euroja.

Ehdotetuilla muutoksilla ei olisi vaikutusta tavaroiden myyjiin. Myyjä käsittelee myyntinsä normaalina verollisena myyntinä.

Maahantuonnin verovapautukseen ehdotettu täsmennys lisäisi puutteenalaisille lahjoitettaviksi tarkoitettuja perustarvikkeita maahantuovien toimijoiden verokustannuksia siltä osin kuin perustarvikkeet on hankittu vastikkeellisesti ja ehdotetun muutoksen myötä tällaisten perustarvikkeiden maahantuonnista tulisi suorittaa arvonlisävero. Vastikkeetta saatujen perustarvikkeiden maahantuonti olisi edelleen verovapaata. Tullilta saatujen tietojen perusteella vain harvalla toimijalla on tullittomuusasetuksen 61 artiklassa tarkoitettuja perustarvikkeiden maahantuontejä. Vastikkeellisesti ostettujen perustarvikkeiden maahantuontien vuosittaisen arvon arvioidaan olevan vähäinen.

4.2 Vaikutukset julkiseen talouteen

Esitys pienentäisi Suomen arvonlisäverotuottoa siltä osin kuin avustusjärjestöillä ja uskonnollisilla yhdyskunnilla olisi palautusoikeus esitetyn palautusmenettelyn soveltamisalaan kuuluvaan tavarahankintaan sisältyvästä arvonlisäverosta.

Esitys lisäisi Suomen arvonlisäverotuottoa siltä osin kuin valtion laitokset sekä hyväntekeväisyys- ja avustusjärjestöt eivät enää maahantuoda ostamia puutteenalaisille lahjoitettavia perustarvikkeita verovapaasti, vaan joutuisivat suorittamaan tuonnista arvonlisäveroa.

Esityksen arvioidaan kokonaisuudessaan pienentävän arvonlisäverotuottoa alle miljoona euroa vuositasolla.

4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotetut muutokset aiheuttaisivat Verohallinnolle vähäisiä avustusjärjestöjä ja uskonnollisia yhdyskuntia koskevaan palautusmenettelyyn liittyviä kerta- ja jatkuvaluonteisia kustannuksia. Muutosten aiheuttamat tietojärjestelmien muutostarpeet olisivat Verohallinnon arvion mukaan vähäisiä ja voitaisiin toteuttaa normaalin ylläpidon yhteydessä. Ehdotetuilla muutoksilla ei olisi merkittäviä henkilöstövaikutuksia.

Lisäksi ehdotetut muutokset aiheuttaisivat Verohallinnolle ja Tullille vähäisiä asiakasohjaukseen, ohjeistukseen ja tiedottamiseen liittyviä hallinnollisia kustannuksia. Muutosten ei arvioida aiheuttavan Verohallinnolle tai Tullille lisärahoitustarvetta.

5 Lausuntopalaute

Esitysluonnoksesta antoi lausunnon 11 tahoa. Lausunnon antoivat Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Tulli, Verohallinto, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Finanssiala ry, Kirkkohallitus, Kirkon Ulkomaanapu, Suomen ortodoksinen kirkko, Suomen Punainen Risti, Suomen Yrittäjät ry ja Veronmaksajain Keskusliitto ry.

Lausunnoissa suhtauduttiin esitykseen myönteisesti.

Suomen Punaisen Ristin lausunnossa esitettiin, että laki tulisi säätää siten, että avustusjärjestöjen vientejä koskeva vapautus kattaisi myös ennen lain voimaantuloa tehdyt hankinnat vähintäänkin vuodesta 2020 alkaen, ja että vapautus olisi tehokkaammin toteutettavissa suorana verovapautuksena. Verovapautuksen toteuttamista suorana verovapautuksena ei pidetty hallinnol-

lisistä ja valvonnallisista syistä perusteltuna jaksossa 3.1.1 kuvatuista syistä. Vapautuksen soveltaminen taannehtivasti olisi myös haastavaa hallinnollisista ja valvonnallisista syistä, koska vapautuksen edellytysten toteaminen jälkikäteen olisi vaikeaa.

Suomen Punainen Risti esitti myös, että perustarvikkeiden maahantuonnin verovapauden ka-ventamisen sijaan lakia tulisi muuttaa siten, että myös kotimaiset perustarvikkeiden myynnit Tullin hyväksymille yhteisöille olisivat verovapaita. Suomen Punainen Ristin katsoo, että arvonlisäverodirektiivi mahdollistaisi tämän menettelyn ja viittaa arvonlisäverodirektiivin 143 artiklan 1 kohdan b alakohtaan, jossa viitataan maahantuontidirektiivin 51 artiklaan. Kuten edellä jaksossa 2.1 on selostettu, katastrofin uhreille luovutettavia hyödykkeitä koskevan nollaverokannan käyttöön ottaminen edellyttää komission päätöstä, jolloin nollaverokanta on mahdollista myöntää samoin edellytyksin kuin komissio on päättänyt myöntää vapautuksen tuontitulleista ja maahantuonnin arvonlisäverosta. Arvonlisäverodirektiivi ja maahantuontidirektiivi eivät siten mahdollista sitä, että perustarvikkeiden kotimaiset myynnit Tullin hyväksymille avustus- ja hyväntekeväisyysjärjestöille vapautettaisiin yleisesti verosta.

Lisäksi Suomen Punaisen Ristin lausunnon mukaan verottomuuden edellytyksenä olevaan toiminnan jatkuvaluonteisuuteen ja tavaroiden käyttämättömyyteen liittyy tulkintaongelmia. Myös Kirkkohallitus katsoi, että toiminnan jatkuvaluonteisuuden kriteerejä olisi hyvä selventää. Lakiehdotuksen perusteluja on näiltä osin täydennetty. Suomen Punainen Risti toteaa, että jatkuvaluonteisuutta ei ole määritelty direktiivissä, joten sitä ei tulisi säätää myöskään arvonlisäverolakiin. Tältä osin on todettava, että arvonlisäverodirektiivin 146 artiklan 1 kohdan c alakohdassa vapautetaan tavaroiden viennit, kun tavarat viedään Yhteisön ulkopuolelle osana siellä harjoitetusta humanitaarisesta, hyväntekeväisyys- tai opetustoiminnasta. Direktiivin sanamuoto edellyttää siten, että vienti liittyy jatkuvaluonteiseen toimintaan.

Kirkon Ulkomaanapu totesi, että käytännössä vähäisten palautusten hakeminen Verohallinnolta voisi aiheuttaa enemmän hallinnollista rasitetta kuin palautusten taloudellinen merkitys olisi. Esityksen mukaan yleishyödyllistä toimintaa harjoittaville järjestöille ja uskonnollisille yhdykskunnille annettaisiin oikeus saada palautuksena hankintaan sisältyvä arvonlisävero. Toimijoilla ei olisi velvollisuutta hakea palautusta.

Kirkon Ulkomaanapu huomautti lisäksi lausunnossaan, että esityksestä ei ilmene selkeästi tuleeko palautusta hakea aina Suomen Verohallinnolta tilanteessa, jossa tavara on luovutettu toisessa jäsenvaltiossa Yhteisön ulkopuolelle vietäväksi. Palautus koskisi ainoastaan tilanteita, joissa tavarahan hankintaan sisältyy Suomen arvonlisäveroa. Oikeus palautukseen koskisi myös tilannetta, jossa avustusjärjestö kuljettaa Suomessa hankkimansa tavarat toiseen jäsenvaltioon Yhteisön ulkopuolelle vietäviksi, mikäli kaikki ehdotetussa 125 §:ssä asetetut edellytykset täyttyvät. Palautus koskisi ainoastaan tilanteita, joissa avustustoiminnan harjoittaja vie tavarat itse Yhteisön ulkopuolelle osana omaa avustustoimintaansa.

Verohallinto totesi lausunnossaan, että muutosten vaikutukset tietojärjestelmiin olisivat vähäiset ja voitaisiin toteuttaa normaalin ylläpidon yhteydessä. Esityksellä ei olisi merkittäviä henkilöstövaikutuksia. Nämä seikat on huomioitu vaikutusarvioinnissa.

Verohallinto ehdotti lisäksi lausunnossaan, että ehdotettuun palautukseen sovellettavia veronkantomenettelyyn liittyviä säännöksiä selvennettäisiin. Tarkoituksena on jatkossa selvittää, olisiko arvonlisäverolain 12 luvun palautuksiin sovellettavia verotus- ja veronkantomenettelyyn liittyviä säännöksiä tarpeen tarkistaa. Selvityksen olisi tarkoitus kattaa myös nyt ehdotettu palautus. Tarvittavista muutoksista annettaisiin myöhemmin oma erillinen lakiehdotus.

6 Säännöskohtaiset perustelut

6.1 Arvonlisäverolaki

94 §. Pykälässä säädetään tavaroiden maahantuonnin verottomuudesta. Pykälän 1 momentin 12 kohdan mukaan verotonta on Yhteisön tullittomuusjärjestelmän luomisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1186/2009 (*tullittomuusasetus*) 3–22, 54–56, 59, 60–65, 74–103, 106, 112 ja 113 artiklan sekä II liitteen B kohdassa tarkoitettujen 43 artiklan perusteella tullittomien tavaroiden maahantuonti.

Tullittomuusasetuksen 61 artiklan 1 kohdan a alakohdasta poiketen maahantuontidirektiivin 43 artiklan 1 kohdan a alakohdassa maahantuonnin verovapauden edellytyksenä on, että valtion laitosten tai toimivaltaisten viranomaisten hyväksymien muiden avustus- tai hyväntekeväisyysjärjestöjen maahan tuomat puutteenalaisille henkilöille vastikkeetta jaeltaviksi tarkoitetut perustarvikkeet on hankittu vastikkeetta. Tullittomuusasetuksen 61 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdassa sitä vastoin edellytetään niissä säädettyjen verovapauksien osalta nimenomaisesti, että edellä mainitut toimijat ovat saaneet tavarat vastikkeetta.

Edellä sanotun vuoksi ja neutraalisuussyistä pykälän 1 momentin 12 kohtaa muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin maininta tullittomuusasetuksen 60–65 artiklasta. Näiden artiklojen mukaisesta verottomuudesta säädettäisiin uudessa 15 a kohdassa, jonka mukaan verotonta olisi tullittomuusasetuksen 60–65 artiklassa tarkoitettujen tavaroiden maahantuonti sillä edellytyksellä, että tavarat on saatu ilmaiseksi.

124 §. Pykälä on kumottu lailla 1486/1994. Kumotun pykälän tilalle lisättäisiin uusi 124 §, johon otettaisiin nykyisin 126 §:ään sisältyvä säännös ulkomaiselle elinkeinonharjoittajalle maksettavan palautuksen vähimmäismääristä.

125 §. Pykälä on kumottu lailla 1359/2009. Kumotun pykälän tilalle ehdotetaan lisättäväksi uusi 125 §, jossa säädettäisiin kansainvälistä avustustoimintaa harjoittavia hyväntekeväisyys- ja avustusjärjestöjä koskevasta hankintaan sisältyvän veron palautusoikeudesta. Pykälän edelle lisättäisiin uusi väliotsikko. Säännös vastaisi arvonlisäverodirektiivin 146 artiklan 1 kohdan c alakohtaa. Pykäläehdotuksen 1 momentin mukaan arvonlisäverolain 4 §:ssä tarkoitettulla yleishyödyllisellä yhteisöllä ja 5 §:ssä tarkoitettulla uskonnollisella yhdyskunnalla olisi oikeus saada palautuksena hankintaan sisältyvä arvonlisävero sellaisista tavaroista, jotka se on vienyt Yhteisön ulkopuolelle siellä harjoittamaansa jatkuvaluonteista hyväntekeväisyys- tai avustustoimintaa varten käyttämättä niitä Yhteisön alueella.

Oikeus palautukseen koskisi tilannetta, jossa tavarat viedään Yhteisön ulkopuolelle osana yleishyödyllisen yhteisön tai uskonnollisen yhdyskunnan harjoittamaa Yhteisön ulkopuolelle suuntautuvaa ja luonteeltaan jatkuvaa hyväntekeväisyys- tai avustustoimintaa. Toimintaa voitaisiin pitää jatkuvaluonteisena esimerkiksi silloin, kun tarkoitus harjoittaa Yhteisön ulkopuolelle suuntautuvaa hyväntekeväisyys- tai avustustoimintaa ilmenee järjestön toimintasuunnitelmasta tai -ohjelmasta taikka säännöistä. Palautusoikeus koskisi myös kertaluonteista materiaaliapua tietyn katastrofin uhreille silloin, kun katastrofiavun antaminen on osa järjestön säännönmukaista toimintaa. Palautusoikeus ei sen sijaan koskisi esimerkiksi yleishyödyllistä toimintaa harjoittavan paikallisyhdistyksen yksittäistä katastrofin uhreille tarkoitettua avustuskuljetusta varten hankkimia tavaroita, kun tällainen avustustoiminta ei ole osa yhdistyksen säännönmukaista toimintaa.

Hyväntekeväisyys- ja avustustoiminnalla tarkoitettaisiin esimerkiksi humanitaarisen avun antamista ja kehitysyhteistyötä. Kyse olisi vastikkeettomasta toiminnasta. Palautukseen oikeuttavana avustustoimintana pidettäisiin esimerkiksi hätäapua, jolla turvataan haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten perustarpeita. Palautukseen oikeuttavaa hyväntekeväisyystoimintaa olisi esimerkiksi kohdemaassa järjestettävä opetustoiminta, kuten ensiapukoulutusten järjestäminen, ennaltaehkäisevä terveystyö sekä toiminta, jolla autetaan yhteisöjä varautumaan erilaisiin katastrofeihin tai ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Hyväntekeväisyystoimintana pidettäisiin myös esimerkiksi toimintaa, jolla parannetaan kohdemaan koulujen valmiutta, katastrofi- valmiutta, vesihuoltoa tai sanitaatiota.

Palautuksen edellytyksenä olisi, että tavaroita ei ole käytetty Yhteisön alueella ennen vientiä. Tällä tarkoitettaisiin sitä, että tavaroita ei ole otettu kulutukseen. Tavaroiden kunnon testaamista ja tavaroiden kokoamista ennen vientiä tai varastoinnin aikana tavaroiden käyttökuntoisuuden varmistamiseksi tehtäviä toimenpiteitä ei pidettäisi tavaroiden käyttöön ottamisena.

Hankintaan sisältyvällä verolla tarkoitetaan 102 §:n 1 ja 3 momentin mukaan verovelvolliselta ostetusta tavarasta tai palvelusta suoritettavaa veroa taikka ostosta 8 a–8 d tai 9 §:n perusteella suoritettavaa veroa, maahan tuodusta tavarasta suoritettavaa veroa, yhteisöhankinnasta suoritettavaa veroa sekä 72 l §:ssä tarkoitettua tavaroiden siirrosta varastointimenettelystä suoritettavaa veroa.

Hallinnollisista syistä palautusta ei pykäläehdotuksen 2 momentin mukaan maksettaisi, jos palautettava määrä on alle 400 euroa. Tämä vastaisi ulkomaalaispalautuksiin sovellettavaa vähimmäismäärää.

Pykäläehdotuksen 3 momentin mukaan vero palautettaisiin neljänneskalenterivuodelta Verohallinnolle tehdyn hakemuksen perusteella. Tämä jakso olisi yhtenäinen kansainvälisten toimijoiden sekä diplomaattisten hankintojen veronpalautushakemusta koskevien jaksojen kanssa. Vero kohdistettaisiin sille hakemusjaksolle, jonka aikana tavarat on viety Yhteisön ulkopuolelle. Tällöin samassa vientikuljetuksessa Yhteisön ulkopuolelle vietyjen tavaroiden hankintaan sisältyvä vero haettaisiin palautettavaksi samalle hakemusjaksolle kohdistetulla hakemuksella, vaikka viedyt tavarat olisi alun perin hankittu eri ajankohtina. Hallinnollisista syistä hakemus olisi tehtävä vuoden kuluessa siitä, kun tavarat on viety Yhteisön ulkopuolelle. Tämä vastaisi 128 §:n diplomaattisia hankintoja sekä Euroopan unionia ja muita kansainvälisiä järjestöjä koskevia määräaikoja. Verohallinto tarkistaisi palautuksen edellytykset ja palauttaisi veron.

Arvonlisäverolain 209 r §:ään otettaisiin säännökset palautuksen edellytysten toteamiseen tarvittavan aineiston säilyttämisestä.

Pykäläehdotuksen 4 momentin mukaan Verohallinto määräisi tarkemmin hakemukseen sisällytettävistä tiedoista ja hakemukseen liitettävistä asiakirjoista sekä hakijalta edellytettävästä varastokirjanpidosta.

Pykäläehdotuksen 5 momentin mukaan, jos veroa on palautettu liikaa, voitaisiin liikaa palautettua veron määrä vähentää myöhemmin palautettavan veron määrästä.

126 §. Pykälässä säädetään nykyisin ulkomaiselle elinkeinonharjoittajalle maksettavan palautuksen vähimmäismäärästä. Tämä säännös siirrettäisiin kumotun tilalle otettavaan uuteen 124 §:ään ja pykälään otettaisiin säännökset 125 §:n mukaista palautusmenettelyä koskevasta muutoksenhausta. Pykäläehdotuksen 1 momentin mukaan, mitä omaverotusmenettelylain 59 §:ssä säädetään verovelvollisesta, sovellettaisiin myös 125 §:ssä tarkoitettuun palautukseen oikeutettuun. Palautukseen oikeutetulla yleishyödyllisellä yhteisöllä tai uskonnollisella yhdyskunnalla

olisi siten oikeus hakea muutosta Verohallinnon palautettavaa veroa koskevaan päätökseen. Muutosta haettaisiin omaverotusmenettelylain mukaisesti oikaisuvaatimuksella.

Pykäläehdotuksen 2 momentin mukaan haettaessa muutosta 125 §:n nojalla tehtyyn päätökseen oikaisuvaatimuksen tekemisen määräaika laskettaisiin sen kalenterivuoden päättymisestä, johon kuuluvaa ajanjaksoa päätös koskee. Tämä vastaisi Euroopan unionia ja muita kansainvälisiä järjestöjä koskevaa muutoksenhaun määräaikaa.

209 r §. Pykälässä säädetään 128, 129 ja 129 a–129 c §:ssä tarkoitettuja hankintoja koskevien veronpalautushakemusten perusteena olevien laskujen säilyttämisestä. Säännöksen mukaan lasku on säilytettävä kolme vuotta laskun maksupäivää seuraavan vuoden alusta.

Arvonlisäverolain 125 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi kansainvälistä avustustoimintaa harjoittavien yhteisöjen hankintoja koskeva palautusmenettely. Tämän vuoksi pykälään lisättäisiin velvollisuus säilyttää 125 §:ssä tarkoitettujen hakemusten osalta tavaroiden hankintaan sisältyvän veron määrän ja näiden tavaroiden viennin todentavat asiakirjat. Tämä olisi tarpeen, jotta Verohallinto voisi tarkistaa palautuksen edellytykset. Palautuksen hakijan tulisi siten kyetä osoittamaan, että hankintaan sisältyvän veron todentavassa asiakirjassa kuten ostolaskussa tarkoitettujen tavarat tai osa niistä on viety Yhteisön ulkopuolelle eli yhdistämään laskutetut tavarat vientiasiakirjoihin. Tämä edellyttäisi varastoitujen tavaroiden osalta käytännössä asianmukaisen varastokirjanpidon pitämistä. Palautuksen edellytykset todentavat asiakirjat tulisi liittää kirjanpitoon. Asiakirjat olisi säilytettävä kolme vuotta tavaroiden vientiä seuraavan vuoden alusta.

6.2 Laki Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön

23 a §. Arvonlisäveroa koskevassa lakiehdotuksessa ehdotetaan, että arvonlisäverolakiin lisättäisiin uusi 125 §, jossa säädettäisiin tavarahankintoihin sisältyvän veron palauttamisesta kansainvälistä avustustoimintaa harjoittaville yleishyödyllisille yhteisöille ja uskonnollisille yhdistyksille. Palautus koskisi tavaroita, jotka on viety Yhteisön ulkopuolelle siellä harjoitettavaa hyväntekeväisyys- tai avustustoimintaa varten. Ahvenanmaata koskevaan poikkeuslakiin lisättäisiin uusi pykälä, jolla arvonlisäverolakia koskevan lakiehdotuksen palautussäännös ulotettaisiin koskemaan myös muualta Suomesta Ahvenanmaan maakuntaan tai Ahvenanmaan maakunnasta muualle Suomeen tai toiseen jäsenvaltioon vietäviä tavaroita.

25 a §. Pykälässä säädetään muualta Suomesta Ahvenanmaalle tai Ahvenanmaalta muualle Suomeen tapahtuvasta tuonnista suoritettavan veron ja siitä tehtävän vähennyksen ajallisesta kohdistamisesta siltä osin kuin tavarahan maahantuonnin verotuksen toimivalta kuuluu Verohallinnolle.

Pykälän mukaan vero ja sitä koskeva vähennys kohdistetaan arvonlisäverolain 135 a §:n 2 momentin ja 141 §:n 4 kohdan estämättä sille kalenterikuukaudelle, jonka aikana veron suorittamisvelvollisuus on arvonlisäverolain 87 §:n mukaan syntynyt. Arvonlisäverolain 87 §:n mukaan veron suorittamisvelvollisuuden syntymisajankohtaan sovelletaan, mitä tullivelan syntymisajankohdasta säädetään tullikoodeksin 77–80 ja 83–88 artiklassa. Tämä tarkoittaa pääsääntöisesti hetkeä, jona vapaaseen liikkeeseen luovutettuja tavaroita koskeva tull ilmoitus hyväksytään. Tulli ilmoitus hyväksytään silloin, kun tavarat on esitetty ja vaadittavat tiedot ilmoitetun tullimenettelyn soveltamiseksi on annettu. Tullauspäätös tehdään vasta tull ilmoituksen hyväksymisen jälkeen.

Arvonlisäverolain 135 a §:n 2 momentin mukaan maahantuonnista Verohallinnolle suoritettava vero kohdistetaan sille kalenterikuukaudelle, jonka aikana tullauspäätös on annettu. Jos vero-velvollisen maahantuonteihin sovelletaan 100 a §:ssä tarkoitettua erityismenettelyä, vero kohdistetaan kuitenkin sille kalenterikuukaudelle, jonka aikana veron suorittamisvelvollisuus on syntynyt. Vähennettävä vero kohdistetaan arvonlisäverolain 141 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan sille kalenterikuukaudelle, jonka aikana tullauspäätös on annettu.

Erillislain säännös otettiin lakiin samassa yhteydessä kuin maahantuonnin verotuksen toimivalta siirrettiin arvonlisäverovelvollisten rekisteriin merkittyjen maahantuojien suorittamien tuontien osalta Tullilta Verohallinnolle. Säännös oli tällöin tarpeen, koska Tulli ei tuohon aikaan tehnyt sellaista tullaus- tai verotuspäätöstä, joka olisi tallentunut tullausjärjestelmään. Suoritettavaa tai vähennettävää veroa ei siten voitu kohdistaa tullauskuukaudelle.

EU:n tullilainsäädännön ilmoitusmenettelyjen sähköistämiseen liittyvien muutosten johdosta Ahvenanmaan maakunnan ja muun Suomen välisistä maahantuonneista alettiin huhtikuusta 2021 alkaen antaa sähköisiä ilmoituksia ja niiden perusteella sähköisesti asiakkaalle toimitettuja tullauspäätöksiä. Tullikoodeksin 6 artiklan 1 kohdan mukaan kaikki tulliviranomaisten välinen sekä talouden toimijoiden ja tulliviranomaisten välinen tietojenvaihto, kuten ilmoitukset tai päätökset, sekä tällaisen tiedon tallentaminen on tehtävä, siten kuin tullilainsäädännössä on edellytetty, sähköisiä tietojenkäsittelymenetelmiä käyttäen. Tämä säännös koskee tullikoodeksin 1 artiklan 3 kohdan sekä delegoidun asetuksen 134 artiklan 1 kohdan mukaisesti myös Ahvenanmaan maakunnan ja muun unionin tullialueen välisiä tuonteja. Säännöksen soveltaminen on tullikoodeksin 278 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti aloitettava viimeistään 31.12.2022. Suomen kansallisen aikataulun mukaisesti uusi sähköinen menettely otettiin Ahvenanmaan maakunnan ja muun Suomen välisissä tuonneissa käyttöön aikavälillä 19.4.2021–31.8.2021.

Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Koska Tulli tekee nykyisin tullauspäätökset myös Ahvenanmaan ja muun Suomen välisten tuontien osalta, myös tältä osin voidaan soveltaa ajallista kohdistamista koskevia arvonlisäverolain 135 a §:n 2 momentin ja 141 §:n 4 kohdan yleissäännöksiä.

6.3 Laki oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä

29 §. Sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus. Pykälä koskee sivullisen yleistä tiedonantovelvollisuutta. Pykälän 6 momentissa säädetään Tullin oma-aloitteisesta tiedonantovelvollisuudesta tavarain maahantuonnin arvonlisäverotuksen osalta. Säännöksen mukaan Tulli antaa Verohallinnolle päivittäin tuonnin arvonlisäverotuksen valvonnassa tarpeelliset tulli-ilmoitusten ja tullauspäätösten sisältämät tiedot. Tiedot annetaan sähköistä tiedonsiirtomenetelmää käyttäen. Pykälän mukaan tämä tiedonantovelvollisuus ei koske Ahvenanmaan maakunnan ja muun Suomen välistä tuontia. Tämä rajausta johtui siitä, ettei Tulli tämän tuonnin osalta tehnyt sellaisia tullauspäätöksiä, jotka olisivat tallentuneet tullausjärjestelmään.

Säännös otettiin lakiin samassa yhteydessä kuin maahantuonnin arvonlisäverotuksen toimivalta siirrettiin arvonlisäverovelvollisten rekisteriin merkittyjen maahantuojien suorittamien tuontien osalta Tullilta Verohallinnolle. Asiaa koskevassa hallituksen esityksessä (HE 45/2017 vp) on todettu, että Euroopan komissio valmistelee jäsenvaltion sisäistä verorajatuontia koskevien delegoidun asetuksen säännösten muuttamista. Esityksen mukaan omaverotusmenettelylain vertailutietojen luovuttamista koskevaa 29 §:n 6 momenttia olisi tarkoitus tarkistaa Ahvenanmaan ja muun Suomen välisen tuonnin osalta sitten, kun delegoidun asetuksen muutos on hyväksytty. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan Tullille ei tuolloisella tietojärjestelmällä edes olisi

ollut Ahvenanmaan ja muun Suomen välisten tuontien osalta mahdollista toimittaa tietoja Verohallinnolle kuin pyynnöstä.

Edellä mainittu delegoidun asetuksen muutos on hyväksytty delegoidun asetuksen (EU) 2015/2446 muuttamisesta ja oikaisemisesta 16.5.2018 annetulla komission delegoidulla asetuksella (EU) 2018/1063. Sen 134 artiklan 3 kohdalla jatkettiin mahdollisuutta soveltaa saman valtion sisällä tapahtuvan kaupan osalta muihin kuin sähköisiin tietojenkäsittelymenetelmiin perustuvia tullimenettelyjä. Tämän säännöksen mukaan kansallisten tuontijärjestelmien päivittämiseen asti asianomaisen jäsenvaltion tulliviranomainen voi antaa luvan käyttää unionitavaroilla käytävässä kaupassa, joka tapahtuu saman jäsenvaltion sisällä, kauppalaskua tai kuljetusasiakirjaa lähetysilmoituksen tai tuontia koskevan ilmoituksen sijaan.

EU:n tullilainsäädännön ilmoitusmenettelyjen sähköistämiseen liittyvien muutosten johdosta Ahvenanmaan maakunnan ja muun Suomen välisistä maahantuonneista alettiin huhtikuusta 2021 alkaen antaa sähköisiä ilmoituksia ja niiden perusteella sähköisesti asiakkaalle toimitettuja tullauspäätöksiä. Tullikoodeksin 6 artiklan 1 kohdan mukaan kaikki tulliviranomaisten välinen sekä talouden toimijoiden ja tulliviranomaisten välinen tietojenvaihto, kuten ilmoitukset tai päätökset, sekä tällaisen tiedon tallentaminen on tehtävä, siten kuin tullilainsäädännössä on edellytetty, sähköisiä tietojenkäsittelymenetelmiä käyttäen. Tämä säännös koskee tullikoodeksin 1 artiklan 3 kohdan sekä delegoidun asetuksen 134 artiklan 1 kohdan mukaisesti myös Ahvenanmaan maakunnan ja muun unionin tullialueen välisiä tuonteja. Säännöksen soveltaminen on tullikoodeksin 278 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti aloitettava viimeistään 31.12.2022. Suomen kansallisen aikataulun mukaisesti uusi sähköinen menettely otettiin Ahvenanmaan maakunnan ja muun Suomen välisissä tuonneissa käyttöön aikavälillä 19.4.2021–31.8.2021.

Tulli tekee nykyisin sähköisiä tietojenkäsittelymenetelmiä käyttäen tullauspäätökset myös Ahvenanmaan ja muun Suomen välisten tuontien osalta. Pykälän 6 momentista ehdotetaan tämän vuoksi poistettavaksi tarpeettomana virke, jonka mukaan Tullin tiedonantovelvollisuus ei koske Ahvenanmaan maakunnan ja muun Suomen välistä tuontia. Tulli antaa jo nykyisin Verohallinnolle tuonnin arvonlisäverotuksen valvonnassa tarpeelliset vertailutiedot myös Ahvenanmaan ja muun Suomen välisten tuontien osalta.

6.4 Laki eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta

1 §. Lain 1 §:n 2 momentissa säädetään verosta vapaista vakuutusmaksuista. Säännöksen mukaan verosta on vapaa muun muassa vakuutusmaksu, joka perustuu potilasvahinkolain (585/1986) mukaiseen vakuutus sopimukseen. Potilasvahinkolaki on kumottu potilasvakuutuslailla (948/2019), joka on tullut voimaan 1.1.2021. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännöksessä oleva viittaus kumottuun potilasvahinkolakiin tarkistettaisiin koskemaan voimassa olevaa potilasvakuutuslakia. Säännöksen tosiasiallinen soveltamisala säilyisi ennallaan.

7 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan keväällä 2023.

Arvonlisäverolain muuttamista koskevan lain palautusmenettelyä koskeva 124–126 ja 209 r § sekä erillislakiin lisättävä uusi 23 a § tulisivat kuitenkin voimaan vasta 1.7.2023.

Arvonlisäverolakiin ja erillislakiin ehdotettuja muutoksia sovellettaisiin, jos myyty tavara on toimitettu, tavarankäytön yhteisöön on tehty tai maahantuodusta tavarasta veron suorittamisvelvollisuus on arvonlisäverolain 87 §:n nojalla syntynyt lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

Arvonlisäverolain 125 §:ssä tarkoitettua palautusta voitaisiin kuitenkin hakea vasta 1.1.2024 tai sen jälkeen, jotta Verohallinto ehtisi toteuttaa tarvittavat muutokset tietojärjestelmiin.

8 Suhde muihin esityksiin

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 226/2022 vp). Mainituissa hallituksen esityksissä ehdotetaan muiden muutosten ohella muutettavaksi arvonlisäverolain 94 §:n 1 momentin 23 kohtaa. Tässä esityksessä esitetään myös muutoksia arvonlisäverolain 94 §:n 1 momenttiin, jotta esitysten käsittelyssä tulisi huomioida ehdotettujen rinnakkaisten lainmuutosten yhteensovittamistarpeet.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella ja koska yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annetussa neuvoston direktiivissä 2006/112/EY on säännöksiä, jotka ehdotetaan pantaviksi täytäntöön lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

arvonlisäverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan arvonlisäverolain (1501/1993) 94 §:n 1 momentin 12 kohta sekä 126 ja 209 r §, sellaisina kuin ne ovat, 94 §:n 1 momentin 12 kohta laissa 305/2016, 126 § laissa 1359/2009 ja 209 r § laissa 417/2022, sekä
lisätään 94 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1218/1994, 1486/1994, 763/1999, 940/1999, 935/2004, 1359/2009, 1392/2010, 1202/2011, 305/2016 ja 417/2022, uusi 15 a kohta, lakiin siitä lailla 1486/1994 kumotun 124 §:n tilalle uusi 124 § sekä lailla 1359/2009 kumotun 125 §:n tilalle uusi 125 § ja sen edelle uusi väliotsikko seuraavasti:

94 §

Verotonta on seuraavien tavaroiden maahantuonti:

12) Yhteisön tullittomuusjärjestelmän luomisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1186/2009 (*tullittomuusasetus*) 3–22, 54–56, 59, 74–103, 106, 112 ja 113 artiklan sekä II liitteen B kohdassa tarkoitetut 43 artiklan perusteella tullittomat tavarat;

15 a) tullittomuusasetuksen 60–65 artiklan mukaan tullittomat tavarat edellyttäen, että tavarat on saatu ilmaiseksi;

124 §

Jos palautushakemus koskee koko kalenterivuotta tai sen loppuosaa, palautusta ei makseta, jos palautettava määrä on alle 50 euroa. Muussa tapauksessa palautusta ei makseta, jos palautettava määrä on alle 400 euroa.

Kansainvälistä hyväntekeväisyys- ja avustustoimintaa harjoittavat yhteisöt

125 §

Edellä 4 §:ssä tarkoitetulle yleishyödylliselle yhteisölle ja 5 §:ssä tarkoitetulle uskonnolliselle yhdyskunnalle palautetaan tavaroiden hankintaan sisältyvä vero sellaisista tavaroista, jotka se on vienyt Yhteisön ulkopuolelle siellä harjoittamaansa jatkuvaluonteista hyväntekeväisyys- tai avustustoimintaa varten käyttämättä niitä Yhteisön alueella.

Palautuksen edellytyksenä on, että palautettava määrä on vähintään 400 euroa.

Vero palautetaan neljänneskalenterivuodelta Verohallinnolle tehdyn hakemuksen perusteella. Hankintaan sisältyvä vero kohdistetaan sille hakemusjaksolle, jonka aikana tavarat on viety Yhteisön ulkopuolelle. Hakemus on tehtävä vuoden kuluessa siitä, kun tavarat on viety Yhteisön ulkopuolelle.

Verohallinto määrää tarkemmin hakemukseen sisällytettävistä tiedoista ja hakemukseen liitettävistä asiakirjoista sekä hakijalta edellytettävästä varastokirjanpidosta.

Jos veroa on palautettu liikaa, voidaan liikaa palautetun veron määrä vähentää myöhemmin palautettavan veron määrästä.

126 §

Mitä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 59 §:ssä säädetään verovelvollisesta, sovelletaan myös 125 §:ssä tarkoitettuun palautukseen oikeutettuun.

Haettaessa muutosta 125 §:n nojalla tehtyyn päätökseen oikaisuvaatimuksen tekemisen määräaika lasketaan sen kalenterivuoden päättymisestä, johon kuuluvaa ajanjaksoa päätös koskee.

209 r §

Edellä 128, 129 ja 129 a–129 c §:ssä tarkoitettujen hakemuksien perusteena oleva lasku on säilytettävä kolme vuotta laskun maksupäivää seuraavan vuoden alusta. Edellä 125 §:ssä tarkoitettujen hakemuksien osalta tavaroiden hankintaan sisältyvän veron määrän ja näiden tavaroiden viennin todentavat asiakirjat on säilytettävä kolme vuotta tavaroiden vientiä seuraavan vuoden alusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 124–126 ja 209 r § tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä heinäkuuta 2023.

Jos myyty tavara on toimitettu, tavarain yhteisöhankinta on tehty tai maahantuodusta tavarasta on 87 §:n nojalla syntynyt veron suorittamisvelvollisuus ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Lain 125 §:ssä tarkoitettua palautusta voidaan kuitenkin hakea aikaisintaan 1 päivänä tammi-kuuta 2024.

2.

Laki

Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain (1266/1996) 25 a § ja sen edellä oleva väliotsikko, sellaisina kuin ne ovat, 25 a § laissa 524/2017 ja sen edellä oleva väliotsikko laissa 586/1997, sekä

lisätään lakiin uusi 23 a § seuraavasti:

Veron palauttaminen muille kuin verovelvollisille

23 a §

Mitä arvonlisäverolain 125 §:ssä säädetään, sovelletaan myös silloin, kun arvonlisäverolain 4 §:ssä tarkoitettu yleishyödyllinen yhteisö tai 5 §:ssä tarkoitettu uskonnollinen yhdyskunta on vienyt tavarat muualta Suomesta Ahvenanmaan maakuntaan tai Ahvenanmaan maakunnasta muualle Suomeen tai toiseen jäsenvaltioon siellä harjoittamaansa jatkuvaluonteista hyväntekeväisyys- tai avustustoimintaa varten käyttämättä niitä ennen vientiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 23 a § tulee kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä heinäkuuta 2023.

Jos myyty tavara on toimitettu, tavarahan yhteisöhankinta on tehty tai maahantuodusta tavarasta on arvonlisäverolain 87 §:n nojalla syntynyt veron suorittamisvelvollisuus ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Arvonlisäverolain 125 §:ssä tarkoitettua palautusta voidaan kuitenkin hakea aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta 2024.

3.

Laki

oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 29 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain (768/2016) 29 §:n 6 momentti, sellaisena kuin se on laissa 525/2017, seuraavasti:

29 §

Sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus

Tullin on annettava Verohallinnolle päivittäin Verohallinnon vastuulle arvonlisäverolain 157 ja 160 §:n mukaan kuuluvan tavaran maahantuonnin arvonlisäverotuksen valvonnassa tarpeelliset tulli-ilmoitusten ja tullauspäätösten sisältämät tiedot sekä niiden muutokset. Tullin on myös annettava arvonlisäverolain 100 a §:n soveltamista varten tarvittavat tiedot verovelvollisen tekemistä vakavista tai toistuvista tullilainsäädännön rikkomisista ja säännöksen mukaisen erityismenettelyn soveltamisessa tarvittavat tiedot. Tiedot annetaan sähköistä tiedonsiirtomenetelmää käyttäen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain (664/1966) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 588/1986, seuraavasti:

1 §

Verosta vapaa on vakuutusmaksu, joka perustuu yksinomaan henkilö-, luotto- tai jälleenvakuutus sopimukseen tai potilasvakuutuslain (948/2019) mukaiseen vakuutus sopimukseen taikka maasta vietävän, maahan tuotavan tai maan kautta kuljetettavan tavaran kuljetusvakuutus sopimukseen tai ulkomaanliikenteeseen pääasiallisesti käytettävän meri- tai ilma-aluksen tai muun liikkuvan kuljetuskaluston vakuutus sopimukseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 24.11.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Valtiovarainministeri Annika Saarikko

1.

Laki

arvonlisäverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan arvonlisäverolain (1501/1993) 94 §:n 1 momentin 12 kohta sekä 126 ja 209 r §, sellaisina kuin ne ovat, 94 §:n 1 momentin 12 kohta laissa 305/2016, 126 § laissa 1359/2009 ja 209 r § laissa 417/2022, sekä
lisätään 94 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1218/1994, 1486/1994, 763/1999, 940/1999, 935/2004, 1359/2009, 1392/2010, 1202/2011, 305/2016 ja 417/2022, uusi 15 a kohta, lakiin siitä lailla 1486/1994 kumotun 124 §:n tilalle uusi 124 § sekä lailla 1359/2009 kumotun 125 §:n tilalle uusi 125 § ja sen edelle uusi väliotsikko seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

94 §

Verotonta on seuraavien tavaroiden maa-
hantuonti:

12) Yhteisön tullittomuusjärjestelmän luomisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1186/2009 (*tullittomuusasetus*) 3–22, 54–56, 59, 60–65, 74–103, 106, 112 ja 113 artiklan sekä II liitteen B kohdassa tarkoitetut 43 artiklan perusteella tullittomat tavarat;

94 §

Verotonta on seuraavien tavaroiden maa-
hantuonti:

12) Yhteisön tullittomuusjärjestelmän luomisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1186/2009 (*tullittomuusasetus*) 3–22, 54–56, 59, 74–103, 106, 112 ja 113 artiklan sekä II liitteen B kohdassa tarkoitetut 43 artiklan perusteella tullittomat tavarat;

15 a) *tullittomuusasetuksen 60–65 artiklan mukaan tullittomat tavarat edellyttäen, että tavarat on saatu ilmaiseksi;*

124 §

Jos palautushakemus koskee koko kalenterivuotta tai sen loppuosaa, palautusta ei makseta, jos palautettava määrä on alle 50 euroa. Muussa tapauksessa palautusta ei makseta, jos palautettava määrä on alle 400 euroa.

Kansainvälistä hyväntekeväisyys- ja avustustoimintaa harjoittavat yhteisöt

125 §

Edellä 4 §:ssä tarkoitetulle yleishyödylliselle yhteisölle ja 5 §:ssä tarkoitetulle uskonnolliselle yhdyskunnalle palautetaan tavaroiden hankintaan sisältyvä vero sellaisista tavaroista, jotka se on vienyt Yhteisön ulkopuolelle siellä harjoittamaansa jatkuvaluonteista hyväntekeväisyys- tai avustustoimintaa varten käyttämättä niitä Yhteisön alueella.

Palautuksen edellytyksenä on, että palautettava määrä on vähintään 400 euroa.

Vero palautetaan neljänneskalenterivuodelta Verohallinnolle tehdyn hakemuksen perusteella. Hankintaan sisältyvä vero kohdistetaan sille hakemusjaksolle, jonka aikana tavarat on viety Yhteisön ulkopuolelle. Hakemus on tehtävä vuoden kuluessa siitä, kun tavarat on viety Yhteisön ulkopuolelle.

Verohallinto määrää tarkemmin hakemukseen sisällytettävistä tiedoista ja hakemukseen liitettävistä asiakirjoista sekä hakijalta edellytettävästä varastokirjanpidosta.

Jos veroa on palautettu liikaa, voidaan liikaa palautetun veron määrä vähentää myöhemmin palautettavan veron määrästä.

126 §

Jos palautushakemus koskee koko kalenterivuotta tai sen loppuosaa, palautusta ei makseta, jos palautettava määrä on alle 50 euroa. Muussa tapauksessa palautusta ei makseta, jos palautettava määrä on alle 400 euroa.

126 §

Mitä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 59 §:ssä säädetään verovelvollisesta, sovelletaan myös 125 §:ssä tarkoitettuun palautukseen oikeutettuun.

Haettaessa muutosta 125 §:n nojalla tehtyyn päätökseen oikaisuvaatimuksen tekemisen määräaika lasketaan sen kalenterivuoden päättymisestä, johon kuuluvaa ajanjaksoa päätös koskee.

209 r §

Edellä 128, 129 ja 129 a–129 c §:ssä tarkoitetun hakemuksen perusteena oleva lasku on säilytettävä kolme vuotta laskun maksupäivää seuraavan vuoden alusta.

209 r §

Edellä 128, 129 ja 129 a–129 c §:ssä tarkoitettujen hakemuksen perusteena oleva lasku on säilytettävä kolme vuotta laskun maksupäivää seuraavan vuoden alusta. *Edellä 125 §:ssä tarkoitetun hakemuksen osalta tavaroiden hankintaan sisältyvän veron määrän ja näiden tavaroiden viennin todentavat asiakirjat*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

on säilytettävä kolme vuotta tavaroiden viennin seuraavan vuoden alusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 124–126 ja 209 r § tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä heinäkuuta 2023.

Jos myyty tavara on toimitettu, tavarain yhteisöhanke on tehty tai maahantuodusta tavarasta on 87 §:n nojalla syntynyt veron suorittamisvelvollisuus ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Lain 125 §:ssä tarkoitettua palautusta voidaan kuitenkin hakea aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta 2024.

2.

Laki

Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain (1266/1996) 25 a § ja sen edellä oleva väliotsikko,
sellaisina kuin ne ovat, 25 a § laissa 524/2017 ja sen edellä oleva väliotsikko laissa 586/1997,
sekä
lisätään lakiin uusi 23 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Veron palauttaminen muille kuin verovelvollisille

23 a §

Mitä arvonlisäverolain 125 §:ssä säädetään, sovelletaan myös silloin, kun arvonlisäverolain 4 §:ssä tarkoitettu yleishyödyllinen yhteisö tai 5 §:ssä tarkoitettu uskonnollinen yhdyskunta on vienyt tavarat muualta Suomesta Ahvenanmaan maakuntaan tai Ahvenanmaan maakunnasta muualle Suomeen tai toiseen jäsenvaltioon siellä harjoittamaansa jatkuvaluonteista hyväntekeväisyys- tai avustustoimintaa varten käyttämättä niitä ennen vientiä.

(kumotaan)

Ajallinen kohdistaminen

25 a §

Kun kyse on maahantuonnista Ahvenanmaan maakunnasta muualle Suomeen tai muualta Suomesta Ahvenanmaan maakuntaan, maahantuonnista Verohallinnolle suoritettava vero kohdistetaan arvonlisäverolain 135 a §:n 2 momentin estämättä sille kalenterikuukaudelle, jonka aikana veron suorittamisvelvollisuus on arvonlisäverolain 87 §:n mukaan syntynyt.

Sen estämättä, mitä arvonlisäverolain 141 §:n 4 kohdassa säädetään, 1 momentissa tar-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

koitettua veroa koskeva vähennys kohdistetaan sille kalenterikuukaudelle, jonka aikana veron suorittamisvelvollisuus on syntynyt.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 23 a § tulee kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä heinäkuuta 2023.

Jos myyty tavara on toimitettu, tavaran yhteisöhankinta on tehty tai maahantuodusta tavarasta on arvonlisäverolain 87 §:n nojalla syntynyt veron suorittamisvelvollisuus ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Arvonlisäverolain 125 §:ssä tarkoitettua palautusta voidaan kuitenkin hakea aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta 2024.

3.

Laki

oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 29 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain (768/2016) 29 §:n 6 momentti, sellaisena kuin se on laissa 525/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

29 §

29 §

Sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus

Sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus

Tullin on annettava Verohallinnolle päivittäin Verohallinnon vastuulle arvonlisäverolain 157 ja 160 §:n mukaan kuuluvan tavaran maahantuonnin arvonlisäverotuksen valvonassa tarpeelliset, tulli-ilmoitusten ja tullauspäätösten sisältämät tiedot sekä niiden muutokset. *Tämä ei kuitenkaan koske Ahvenanmaan maakunnan ja muun Suomen välistä tuontia.* Tullin on myös annettava arvonlisäverolain 100 a §:n soveltamista varten tarvittavat tiedot verovelvollisen tekemistä vakavista tai toistuvista tullilainsäädännön rikkomisista ja säännöksen mukaisen erityismenettelyn soveltamisessa tarvittavat tiedot. Tiedot annetaan sähköistä tiedonsiirtomenetelmää käyttäen.

Tullin on annettava Verohallinnolle päivittäin Verohallinnon vastuulle arvonlisäverolain 157 ja 160 §:n mukaan kuuluvan tavaran maahantuonnin arvonlisäverotuksen valvonassa tarpeelliset tulli-ilmoitusten ja tullauspäätösten sisältämät tiedot sekä niiden muutokset. Tullin on myös annettava arvonlisäverolain 100 a §:n soveltamista varten tarvittavat tiedot verovelvollisen tekemistä vakavista tai toistuvista tullilainsäädännön rikkomisista ja säännöksen mukaisen erityismenettelyn soveltamisessa tarvittavat tiedot. Tiedot annetaan sähköistä tiedonsiirtomenetelmää käyttäen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

4.

Laki

eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain (664/1966) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 588/1986, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Verosta vapaa on vakuutusmaksu, joka perustuu yksinomaan henkilö-, luotto- tai jälleenvakuutus sopimukseen tai potilasvahinkolain (585/86) mukaiseen vakuutus sopimukseen taikka maasta vietävän, maahan tuotavan tai maan kautta kuljetettavan tavaran kuljetusvakuutus sopimukseen tai ulkomaanliikenteeseen pääasiallisesti käytettävän meri- tai ilma-aluksen tahi muun liikkuvan kuljetuskaluston vakuutus sopimukseen.

1 §

Verosta vapaa on vakuutusmaksu, joka perustuu yksinomaan henkilö-, luotto- tai jälleenvakuutus sopimukseen tai *potilasvakuutuslain (948/2019)* mukaiseen vakuutus sopimukseen taikka maasta vietävän, maahan tuotavan tai maan kautta kuljetettavan tavaran kuljetusvakuutus sopimukseen tai ulkomaanliikenteeseen pääasiallisesti käytettävän meri- tai ilma-aluksen tai muun liikkuvan kuljetuskaluston vakuutus sopimukseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20